

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор ЗВО з науково-педагогічної
роботи і міжнародних зв'язків
Інна АНДРУШКО
«30» серпня 2024 року

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА У НАУКОВІЙ СФЕРІ

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань	<u>09 Біологія</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>091 Біологія та біохімія</u>
мова навчання	українська, англійська

2024 рік
Вінниця

Робоча програма з дисципліни «Українська мова як іноземна в науковій сфері»
підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
«30» серпня 2024 року 13 с.

Розробники:
канд. філол.наук, доцент Ганна КРАЄВСЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри українознавства
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 року

Завідувачка кафедри
українознавства, професор ЗВО
«30» серпня 2024 року

Галина ВАСИЛЕНКО

Схвалено методичною радою загальнотеоретичних дисциплін Вінницького національного
медичного університету ім. М. І. Пирогова
«30» серпня 2024 року протокол № 1

Голова, доц. ЗВО
«30» серпня 2024 року

Анатолій КОРОЛЬ

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна у науковій сфері» укладена відповідно до Освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова

на третьому (освітньо-науковому рівні)

галузі знань 09 «Біологія»

спеціальності 091 «Біологія та біохімія»

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Відтак, для вивчення аспірантами-іноземцями в рамках дисципліни «Українська мова як іноземна у науковій сфері» винесено питання практичного оволодіння мовою зі спрямуванням на професійну та наукову комунікації. Дисципліна покликана допомогти усвідомити мовно-стилістичні технології роботи з науковими текстами на профільних дисциплінах.

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є наукове мовлення фахівця медичної галузі.

Міждисциплінарні зв'язки: Вибіркова навчальна дисципліна «Українська мова як іноземна у науковій сфері» інтегрується з дисципліною «Українська мова як іноземна», а також на рівні оформлення результатів наукових досліджень та захисту наукових робіт з іншими фаховими дисциплінами, а саме: «Історія філософії, як методологічна основа розвитку науки та цивілізації», «Англійська мова у науково-медичному спілкуванні», «Медична етика та деонтологія», «Публікаційна активність та наукометричні бази даних», «Біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень», «Педагогічна практика», «Дизайн та презентація результатів наукового дослідження», «Цифрові технології в стоматології», «Сучасні інноваційні навчальні технології у вищій медичній освіті», «Психогігієна та актуальні проблеми університетської гігієни» тощо.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна у науковій сфері» є здобуття системи знань, низки умінь та навичок практичного

оволодіння мовою, необхідних для написання наукового дослідження та опрацювання різних видів сучасної наукової продукції, що опублікована українською мовою. Крім того, дисципліна покликана допомогти усвідомити мовностилістичні технології роботи з науковими текстами на профільних дисциплінах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Українська мова як іноземна у науковій сфері» є формування системи знань, професійних умінь та навичок, мовнокомунікативної, мовнотермінологічної, стилістичної компетенцій; опанування технологіями роботи з науковим текстом та написання оригінального наукового дослідження.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівня, самореалізації.

ПРН 11. Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій.

ПРН 12. Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері.

Очікувані результати навчання з дисципліни

Здобувач вищої освіти:

1. Володіє основними видами мовленнєвої діяльності: говоріння, читання, письмо, аудіювання.
2. Уміє доречно використовувати мовні одиниці різних рівнів.
3. Розрізняє науковий стиль як важливу форму втілення наукової інформації, функційне навантаження конкретних терміносистем.
4. Здатен працювати з науковими текстами зі спеціальності, довідково-інформаційною літературою.
5. Вміє будувати науковий текст різних жанрів, дотримуватися в ньому правильності, точності, логічної послідовності, змістовності. Уміє формулювати мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, проблему, визначати актуальність наукового дослідження, його теоретичне та практичне значення. Може укласти анотацію та реферат наукового тексту.
6. Здійснює цитування, покликання.
7. Грамотно укладає бібліографічний опис.
8. Застосовує тактики трансформування створеного автором писемного наукового тексту в його усно-інформативний різновид.
9. Розуміє основи й техніки наукового редагування, саморедагування, перекладання наукових праць.
10. Використовує основні засоби кодифікації (словники, довідники).
11. Створює оригінальні нормативні наукові тексти зі спеціальності.
12. Будує власне висловлювання та бере участь у дискусіях.
13. Аргументує висловлені думки, наводить докази чи заперечення.
14. Оцінює власне наукове мовлення.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Українська мова як іноземна у науковій сфері	Модуль 1	45	1,5	0	30	15

Змістовий модуль 1. Мовні засоби наукового стилю

Тема 1. Лексичні та граматичні особливості наукового тексту

Загальнонаукова лексика. Фахові терміни. Структурні моделі термінів. Способи творення термінів.

Дієслово, особові та безособові дієслова. Іменник, віддієслівні іменники. Прикметник, відносні прикметники, аналітична форма вищого й найвищого ступенів порівняння якісних прикметників. Займенник у науковому стилі. Стійкі сполуки у науковому тексті. Складні і складноскорочені слова.

Тема 2. Синтаксис наукового тексту

Синтаксис наукового тексту. Активні та пасивні конструкції. Складні синтаксичні конструкції. Синтаксичні конструкції з безособовими дієслівними формами. Композиційно-сміслова побудова наукового тексту.

Змістовий модуль 2. Писемне наукове мовлення

Тема 1. Наукова стаття. Тези. Формулювання мети, об'єкта, предмета наукового дослідження. Лексико-граматичні конструкції, притаманні текстам наукових статей. Основні форми запису цифрової інформації в наукових працях

Наукова стаття як вид наукової діяльності. Структура тексту наукової статті. Методичні прийоми викладу наукового матеріалу. Найбільш уживані в науковій статті формулювання. Визначення й формулювання мети, об'єкта, предмета наукового дослідження. Оформлення лексико-граматичних конструкцій, притаманних текстам наукових статей.

Основні форми запису цифрової інформації в наукових працях. Структурні елементи таблиць у науковій літературі. Форми подання ілюстративного матеріалу в науковій літературі. Редагування текстів наукових статей.

Тези як вид мовленнєвої діяльності. Способи вираження логічних зв'язків між тезами. Найбільш поширені мовленнєві формули в тезах. Укладання тез. Визначення лексико-граматичних конструкцій для вираження впевненості, припущення, критики (непогодження), притаманних текстам тез. Редагування.

Тема 2. Анотування наукового тексту

Анотація як писемна форма мовленнєвої діяльності. Структура тексту анотації. Слова й словосполучення, найбільш уживані в анотаціях. Написання анотацій до наукових статей. Укладання довідково-рекомендаційних анотацій до наукової літератури. Визначення жанрів наукових першоджерел за анотацією. Лексико-граматичні засоби

оформлення структурних частин довідково-рекомендаційної анотації наукової статті. Переклад і редагування текстів анотацій.

Тема 3. Цитування. Види цитат

Загальні правила й обов'язкові вимоги до цитування. Покликання на використані джерела. Використання різних форм цитування. Лексико-граматичні конструкції для оформлення речень із цитатами. Кількість та обсяг цитат у тексті наукової доповіді, статті. Поняття «некоректне цитування» та запобігання цьому. Введення в науковий контекст цитат відповідно до чинних норм оформлення цитат у сучасній українській мові.

Тема 4. Бібліографія. Правила укладання бібліографічного опису

Правила оформлення бібліографічних покликань. Особливості оформлення бібліографічного переліку. Основні правила оформлення джерела. Редагування бібліографічних джерел. Визначення типу літературного джерела (монографія, стаття, посібник тощо) за бібліографічним описом. Ілюстрування прикладами бібліографічних описів (вихідних даних) газетної (журнальної) статті, статті зі збірника, колективної монографії, книги. Визначення між ними спільного й відмінного. Оформлення низки літератури (книг, журналів, посібників тощо) як бібліографічних джерел.

Змістовий модуль 3. Усне наукове мовлення

Тема 1. Виступ із науковим повідомленням. Мовленнєва поведінка доповідача

Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, повідомлення, виступу. Основні структурні елементи виступу. Синтаксичні конструкції для оформлення різних структурних елементів виступу. Етапи підготовки виступу. Проголошування виступу. Аналіз виступу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Всього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Мовні засоби наукового стилю				
Т.1. Лексичні та граматичні особливості наукового тексту	6		4	2
Т.2. Синтаксис наукового тексту	6		4	2
Змістовий модуль 2. Писемне наукове мовлення				
Т.1. Наукова стаття. Тези. Формулювання мети, об'єкта, предмета наукового дослідження. Лексико-граматичні конструкції, притаманні текстам наукових статей. Основні форми запису цифрової інформації в наукових працях	10		6	4
Т.2. Анотування наукового тексту	5		4	1
Т.3. Цитування. Види цитат	4		2	2
Т.4. Бібліографія. Правила укладання бібліографічного опису	7		4	3
Змістовий модуль 3. Усне наукове мовлення				
Т.1. Виступ із науковим повідомленням. Мовленнєва поведінка доповідача	5		4	1
Систематизація вивченого	2		2	
Усього	45		30	15

4. Тематика практичних занять

№	Назви тем	Кількість годин
1.	Лексичні та граматичні особливості наукового тексту	4
2.	Синтаксис наукового тексту	4
3.	Наукова стаття. Тези. Формулювання мети, об'єкта, предмета наукового дослідження. Лексико-граматичні конструкції, притаманні текстам наукових статей. Основні форми запису цифрової інформації в наукових працях	6
4.	Анотування наукового тексту	4
5.	Цитування. Види цитат	4
6.	Бібліографія. Правила укладання бібліографічного опису	2
7.	Виступ із науковим повідомленням. Мовленнєва поведінка доповідача	4
8.	Систематизація вивченого	2
Усього		30

5. Самостійна робота

№	Назви тем	Кількість годин
1.	Лексичні та граматичні особливості наукового тексту	2
2.	Синтаксис наукового тексту	2
3.	Наукова стаття. Тези. Формулювання мети, об'єкта, предмета наукового дослідження. Лексико-граматичні конструкції, притаманні текстам наукових статей. Основні форми запису цифрової інформації в наукових працях	4
4.	Анотування наукового тексту	1
5.	Цитування. Види цитат	4
6.	Бібліографія. Правила укладання бібліографічного опису	1
7.	Виступ із науковим повідомленням. Мовленнєва поведінка доповідача	1
	<u>Усього</u>	15

6. Індивідуальні завдання: читання та аналіз наукових текстів зі спеціальності, написання анотацій, реферату, підготовка доповідей, написання наукової статті, тез, оформлення бібліографічного опису наукової літератури зі спеціальності, здійснення посилань та цитувань.

7. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно з тематичним планом із застосуванням сучасних інформаційних технологій, написання й оформлення репродуктивних різновидів мовленнєвої діяльності.

8. Методи навчання: пояснення, бесіда, організація дослідження, розповідь, ілюстрація, демонстрація, презентація, спостереження, науково-дослідні роботи, навчальна / проблемна дискусія, суперечка, робота з текстовим матеріалом, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, моделювання ситуацій з метою зацікавлення, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід. Використання дистанційного навчання із залученням аспірантів до освітніх ресурсів.

9. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання (для заліку): залікові бали здобувача складаються з суми балів поточного контролю, отриманих під час занять.

12. Форма поточного контролю успішності навчання (для заліку): Оцінка з дисципліни визначається за результатами поточної навчальної діяльності здобувача із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у 200-бальну шкалу.о») з подальшою конвертацією у багатобальну шкалу (200-бальну шк.).

Критерії оцінювання під час занять:

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли здобувач знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться аспірантові на основі його знань всього змісту тем, але при задовільному рівні їх розуміння. Аспірант спроможний виконувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою зустрічних чи супровідних питань. Виявляє практичні вміння й навички, набуті під час вивчення дисципліни, відчуваючи складнощі у простих випадках. Не спроможний опрацювати практичне завдання, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання та вміння аспіранта не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, передбаченої в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю цієї теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу та не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється під час проведення диференційованого заліку.

Система перерахунку балів, отриманих аспірантами

Форма контролю і система оцінювання знань з дисципліни здійснюється відповідно до вимог програми дисципліни та інструкції, прийнятої рішенням Вченої ради ВНМУ протоколом №2 від 28.09.2010 року. Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (200 балів) для дисциплін, що закінчуються заліком прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол №2 від 28.09.10. Вивчення предмету закінчується заліком, який відбувається на останньому за розкладом занятті. Оцінювання знань відбувається наступним чином: сума всіх поточних оцінок ділиться на кількість практичних занять. Отримане середнє значення оцінки переводиться у бали згідно єдиної універсальної шкали перерахунку традиційних оцінок з 5-бальної системи у рейтингові бали (200 балів). Для дисциплін, що закінчуються заліком, залік ставиться при мінімальній кількості балів 120.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для заліку
180-200	A	зараховано
170-179,9	B	
160-169,9	C	
141-159,9	D	
120-140,99	E	
	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення (навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських)

14. Рекомендована література

Основна (Базова)

1. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика: навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с.
2. Краєвська Г., Білик Я. Культура наукового мовлення : Термінологічний аспект : Практикум. Вінниця, 2017. 130 с.
3. Луценко О.І. Українська наукова мова : навч. посібник. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 128 с.
4. Основи документування / Білик Я. С., Врублевська Т. В., Гулевич А. М. та інші.- Вінниця, 2024., 62 с.
5. Семеног О. М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посібн. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 216 с.
6. Українська мова як іноземна для англомовних студентів-медиків: у 2 книгах. Книга 1 Соціокультурна комунікація: підручник / С.М. Луцак, А.В. Ільків, Н.П. Литвиненко та ін. ВСВ «Медицина». 2019. 504 с.
7. Українська мова як іноземна в науковій сфері: навчальний посібник / Г. П. Краєвська та інші. Вінниця, 2024. 76 с.
8. *Український правопис. Довідник.* Київ : Видавництво: Центр учбової літератури. 2020. 352 с.

Додаткова

1. Краєвська Г. П., Дудник О. М., Кукуруза Ю. В. Основи наукового мовлення Навчальний посібник для студентів-іноземців. Вінниця : Друкарня ВНМУ ім. М. І. Пирогова. 2015. 40 с.
2. Тексти та завдання з наукового стилю мови з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / уклад. О. С. Черемська, І. М. Шелепкова. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2015. 56 с.
3. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-практичний посібник для іноземних студентів усіх напрямів підготовки / О. С. Черемська, В. Г. Сухенко, Н. М. Карікова. Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2016. 190 с.

Інформаційні ресурси

1. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання ДСТУ 8302:2015. URL: http://library.nlu.edu.ua/Biblioteka/sait/DSTU_8302-2015.pdf (дата звернення 05.09.2020).
2. [Загальноосвітній стандарт з української мови як іноземної \(рівні: А1, А2; В 1, В 2; С1\) /Укл: Ніколаєва Н. С., Бондарєва Н. О., Дем'янюк А. А., Шевченко М. В., Овдіюк В. В., Якубовська М. http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247/ \(дата звернення 05.09.2020\).](http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247/)

3. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах [Електронний ресурс] : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. Режим доступу:https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/Academ_4_12_red1.pdf (дата звернення: 01.09.2020).
4. Нелюбов В. О., Баньої В. Ф., Куруца О. С., Кляп М. М. Тексти в презентаціях: електронний навчальний посібник / 320 Мбайт. Ужгород: ДВНЗ "УжНУ", 2018. 77 слайдів. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): кольор.; 12 см. Систем. вимоги: Windows 7, 8, 10. MS PowerPoint 2016, 2019, 365. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/29149> (дата звернення: 15.08.2020)
5. Основні вимоги до написання наукової статті : методичні рекомендації / укладачі: Г. З. Шевчук, Л. І. Гаврилюк, Т. В. Гаврилюк. Луцьк : ВІППО, 2016. 76 с. URL.: <http://vippo.org.ua/files/pedposhyk/naukovistat-1557135224.pdf> (дата звернення: 10.08.2020)
6. Приклади оформлення бібліографічного опису відповідно до ДСТУ 8302:2015. URL: <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/> (дата звернення 05.09.2020)
7. Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015. URL: <http://library.nlu.edu.ua/Biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf> (дата звернення 02.09.2020).
8. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136–141.
9. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook – <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
10. Український правопис. Київ., 2019. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf> (дата звернення 10.08.2024).